

Sonja Svensson gör nystart som forskare om barntidningar

Sonja Svensson frånträder efter tjugotvå år chefstjänsten vid Svenska barnboksinstitutet och blir forskare på halvtid – naturligtvis med barntidningarna som objekt.

Det var ju också på det viset det började. Inom forskargruppen i barnlitteratur vid Avd. för litteratursociologi i Uppsala valde Sonja Svensson de svenska barntidningarna som sitt ämne för en blivande doktorsavhandling.

Säkerligen var hennes ämne det mest omfattande i den barn- och ungdomsboksforskning som på 1970–80-talen bedrevs i Uppsala. Men hon gav sig inte utan genomförde sin uppgift och disputerade i slutet av vårterminen 1983 på en avhandling med titeln *Läsning för folkets barn. Folkskolans Barntidning och dess förlag 1892–1914*. Det var en av Rabén & Sjögren snyggt formgiven bok för Svenska barnboksinstitutets skriftserie på inte mindre än drygt 300 stora tvåspaltiga sidor.

Omfånget förklaras av författarens kultursociologiska intresse och under studietiden förvärvade kompetens. I omfattande inledande kapitel kartlägger hon läskunnighet och skolgång, 1800-talets syn på vad som var lämplig barnläsning och tillgången på svensk barnlitteratur. Men också barntidningarnas framväxt och genrer både i internationellt och svenskt perspektiv. Det blev breda och lärda översikter av förblivande värde.

Jag minns mycket väl disputationen i en lärosal på universitetet med Göte Klingberg i opponentkatedern och alla de unga barnboksforskarna samt påfallande många fin-

ländska litteraturhistoriker och naturligtvis nestorn Mary Ørvig i den välbesatta lokalen. Någon kunnigare granskare än Klingberg kunde Sonja Svensson inte ha fått. För den som skall ägna sig åt något angränsande ämne är givetvis Sonjas stora bok men också Klingbergs opposition, tryckt i *Sammlaren 1984*, av största intresse. Klingberg slutade med sammanfattningen att "avhandlingen för lång tid framåt kommer att vara en nödvändig uppslagsbok för dem som arbetar på området" och han fann att den också var skriven så att den blivit till "en läsbar bok".

År 1983 blev Sonja Svensson föreståndare nummer två på barnboksinstitutet efter Mary Ørvig. Hon tog sig an sin uppgift som informatör för barn- och ungdomsboken med liv och lust och ledde en vittsyftande verksamhet på barnkulturens område. Man kan följa vad som hände genom det stora antal artiklar som hon signerade i *Barnboken* och många andra publikationer, både svenska, nordiska och internationella; numera kan denna insats lätt avläsas under hennes namn i Libris där ett sextiotal skrifter noteras. Sonja inträdde också som artikelförfattare i *Nationalencyklopedin*, som författare av de stora översiktsartiklarna om barn- och ungdomslitteratur i Lars Lönnroths och Sven Delblancs *Den svenska litteraturen* del IV och VI (1989, 1990) och som medförfattare i tredje och sista delen av läroboksprojektet *Ord och bilder för barn och ungdom* (1994).

Svenska barnboksinstitutet med sin länge osäkra ekonomi är ett svårkött pastorat, där åtskilliga stridiga viljor skall samarbeta. Det är förstaeligt om Sonja Svensson efter tjuogo-

två arbetsamma år vill frånträda chefskapet. Sonja Svensson har väl beprövat fackkunskap på barntidningsområdet och många oanvända excerpter i sina arkivpärmar. Hon lyckönskas till nystarten på ett fält som

fortfarande erbjuder viktiga och lockande forskningsuppgifter.

Lars Furuland

Astrid Lindgren blir världsminne

Den 21 juni beslutade Unescos rådgivande kommitté för Memory of the World att föra upp Astrid Lindgrens arkiv i Kungl. biblioteket på listan över arkiv och dokument som är av värde för hela mänskligheten.

Astrid Lindgrens arkiv, som troligen är ett av de största enskilda arkiven i landet, har skänkts till Kungl. biblioteket av författaren själv och hennes efterlevande. Arkivet omfattar huvudsakligen perioden 1944–2002 och innehåller framför allt en mycket omfattande samling brev till Astrid Lindgren från vuxna och barn från hela världen. Det rör sig om tiotusentals brev i de mest skiftande ämnen: från hennes mongoliske översättare, från sexåringen som så småningom blev doktor i barnlitteratur, från en beundrande bussförare och gratulationsbrev från kungafamiljen på 80-årsdagen. Eftersom Astrid Lindgren ända fram på 1980-talet själv skötte sina utländska rättigheter finns också en omfattande affärskorrespondens och redovisning av utlandsförsäljningen av hennes böcker. Däremot är breven av hennes egen hand relativt få, Astrid Lindgren tog sällan kopior av det hon skrev.

Förutom breven finns ca 400 stenogramblock som innehåller bl.a. utkast till böcker, filmmanuskript och dramatiseringar. En annan omfattande del av samlingen är pressklippen, som också de går tillbaka till 1940-talet. Få författare torde vara så väldoku-

menterade i det avseendet. Bl.a. kan man följa den s.k. Pomperipossa-diskussionen dag för dag från den 10 mars till efter valet i september 1976!

Förutom sitt uppenbara litteraturvetenskapliga värde är Astrid Lindgrens arkiv också ett unikt tidsdokument. Ingen annan svensk författare har nått samma folkära ställning och ingen har nått en lika stor geografisk spridning. Tack vare det ger arkivet en bild av de frågor som engagerade det svenska folket under 1900-talets andra hälft och också av hur man i andra länder uppfattar Sverige och svenskarna. Det speglar ett livsverk som förenar generationer och suddar ut gränser, vare sig de är av kulturell, politisk eller religiös natur.

(Ur pressmeddelande från Kungl. Biblioteket den 15 augusti 2005.)

Den som håller i arbetet med Astrid Lindgrens arkiv på Kungl. Biblioteket är den förre medarbetaren på Svenska barnboksinstitutet, Lena Törnqvist.

Till sist är det på sin plats att påminna alla idag verksamma barnboksskapare i Sverige att inte slänga sina respektive arkivmaterial utan i stället låta det gå till Kungl. Biblioteket eller annat forskningsbibliotek. Det är ett värdefullt arv till kommande forskningsarbeten!